

สุภาวดี ขุนทองจันทร์.

การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ (เพื่อการพัฒนาสังคม).

1. วิจัยเชิงคุณภาพ. 2. สังคมศาสตร์ -- วิจัย. 3. การเขียนรายงาน.

H62

ISBN 978-616-602-255-1

ลิขสิทธิ์ของรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ขุนทองจันทร์

สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2569

จำนวน 30 เล่ม

สำนักงานบริหารการพิมพ์ธรรมศาสตร์

จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

99 หมู่ 18 อาคารโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12121

โทร. 085-112-6081, 085-112-6968

<http://thammasatpress.tu.ac.th>

จัดจำหน่ายโดยศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทร. 02-564-4438

<https://linktr.ee/tubookstore>

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาพปก: geralt, www.pixabay.com

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ 2568 จำนวน 30 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2569 จำนวน 30 เล่ม

ราคาเล่มละ 340.- บาท

สารบัญ

สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(10)
คำนำ	(12)

บทที่ 1 ทำความเข้าใจกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์	1
1. สังคมศาสตร์คืออะไรและมีขอบเขตถึงไหน	2
2. สังคมศาสตร์มีความสำคัญอย่างไร และทำไมต้องวิจัยทางสังคมศาสตร์	4
3. การวิจัยทางสังคมศาสตร์จำแนกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง	5
4. การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง	8
5. วิธีการวิจัยแบบใดจึงจะสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสังคมได้	10
6. ศัพท์พื้นฐานสำคัญอะไรบ้างที่นักวิจัยต้องรู้	11
7. สถานการณ์ใดควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ	15
8. ทำความเข้าใจกับการวิจัยเชิงคุณภาพ	16
9. คุณสมบัติและทักษะที่จำเป็นของนักวิจัยมีอะไรบ้าง	19
10. กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพควรเริ่มจากอะไรและไปสิ้นสุดที่ตรงไหน	22
11. ปัญหา ข้อจำกัดและข้อควรระวังในการวิจัยเชิงคุณภาพมีอะไรบ้าง	26
12. จริยธรรมการวิจัยของนักวิจัยสำคัญอย่างไร ในเส้นทางสายวิชาการ	28
13. สรุปเนื้อหาท้ายบท	31
คำถามท้ายบท	34

บทที่ 2 ประเด็นปัญหาการวิจัยเชิงคุณภาพ	35
1. ปัญหาการวิจัยเชิงคุณภาพคืออะไร	36
2. ปัญหาการวิจัยเชิงคุณภาพมีหลักเกณฑ์การเลือกอย่างไร	37
3. แหล่งปัญหาและองค์ประกอบของปัญหาการวิจัยเชิงคุณภาพ	40
4. ตั้งชื่อเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างไรให้น่าสนใจ	44
5. การเขียนความสำคัญและที่มาของการวิจัยมีแนวทางอย่างไร	47
6. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการอย่างไร	51
7. วิธีการเขียนประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยมีแนวทางอย่างไร	53
8. นิยามศัพท์เฉพาะของงานวิจัยเชิงคุณภาพมีแนวทางในการเขียนอย่างไร มีความแตกต่างจากนิยามศัพท์ทั่วไปหรือไม่	55
9. โครงร่างการวิจัยเชิงคุณภาพมีองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบมีหลักการเขียนอย่างไร	58

10. สรุปเนื้อหาท้ายบท	60
คำถามท้ายบท	63
บทที่ 3 การทบทวนวรรณกรรมและการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย	64
1. การทบทวนวรรณกรรมคืออะไร	65
2. การทบทวนวรรณกรรมมีจุดมุ่งหมายอะไร	66
3. การทบทวนวรรณกรรมมีประโยชน์อย่างไร	68
4. ทบทวนวรรณกรรมได้จากแหล่งใดบ้าง	71
5. การทบทวนวรรณกรรมมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง	76
6. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีหลักการเขียนอย่างไร	78
7. กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพคืออะไร มีความสำคัญและที่มาอย่างไร	82
8. กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงคุณภาพมีแนวทางการเขียนอย่างไร	84
9. การทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยที่สมบูรณ์ต้องตรวจสอบประเด็นอะไรบ้าง	92
10. สรุปเนื้อหาท้ายบท	94
คำถามท้ายบท	96
บทที่ 4 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ	97
1. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ คืออะไร	98
2. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร	99
3. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพควรต้องพิจารณาอะไรบ้าง	100
4. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพมีขั้นตอนอะไรบ้าง	101
5. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพมีรูปแบบอย่างไรบ้าง	103
6. องค์ประกอบของการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพควรประกอบไปด้วยอะไร	107
7. ทำไมต้องประเมินผลกระทบจากงานวิจัย	108
8. สรุปเนื้อหาท้ายบท	109
คำถามท้ายบท	111
บทที่ 5 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก	112
1. ประชากรในการวิจัยคือใคร	113
2. ผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยเชิงคุณภาพมีหลักในการกำหนดอย่างไร	114
3. ข้อควรพิจารณาในการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักมีอะไรบ้าง	117
4. สรุปเนื้อหาท้ายบท	119
คำถามท้ายบท	120

บทที่ 6 เครื่องมือและประเภทของเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ	121
1. เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพคืออะไร	122
2. เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพมีความสำคัญอย่างไร	122
3. เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพมีกี่ประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร	124
4. การสร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพมีขั้นตอนอย่างไร	132
5. สรุปเนื้อหาท้ายบท	134
คำถามท้ายบท	135
บทที่ 7 การเก็บและการรวบรวมข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	136
1. การเก็บและการรวบรวมข้อมูลคืออะไร	137
2. การเก็บข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลมีความสำคัญอย่างไร	137
3. แหล่งข้อมูลในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์มีกี่แหล่ง อะไรบ้าง	138
4. การวางแผนเก็บและการรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนอย่างไร	139
5. การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์คืออะไรและมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร	141
6. การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตคืออะไรและมีขั้นตอนอย่างไร	146
7. การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบคืออะไรและทำอย่างไร	150
8. การเก็บและการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่อต่างๆ มีแนวทางอย่างไร	153
9. สรุปเนื้อหาท้ายบท	154
คำถามท้ายบท	156
บทที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	157
1. ข้อมูลและสารสนเทศมีลักษณะอย่างไร	158
2. การวิเคราะห์ข้อมูลหมายถึงอะไรและดำเนินการไปเพื่ออะไร	161
3. องค์ประกอบของข้อมูลที่ตีมีอะไรบ้าง	162
4. การตรวจสอบข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพมีแนวทางอย่างไร	163
5. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร	165
6. ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพมีกี่ประเภท แต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร	173
7. สรุปเนื้อหาท้ายบท	185
คำถามท้ายบท	187
บทที่ 9 การเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์	188
1. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์คืออะไร และมีความสำคัญอย่างไร	189
2. องค์ประกอบรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มีอะไรบ้าง	190

3. การเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ให้มีประสิทธิภาพมีแนวทางอย่างไร	201
4. ระดับคุณภาพของรายงานวิจัยทางสังคมศาสตร์มีกี่ระดับ แต่ละระดับมีลักษณะอย่างไร	206
5. สรุปเนื้อหาท้ายบท	208
คำถามท้ายบท	209
บทที่ 10 การเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความจากการวิจัยเชิงคุณภาพ	210
1. การเผยแพร่ผลงานวิจัยคืออะไร	211
2. การเผยแพร่ผลงานวิจัยมีความสำคัญทางวิชาการอย่างไร	211
3. การเผยแพร่ผลงานวิจัยมีกี่รูปแบบ แต่ละรูปแบบมีลักษณะอย่างไร	212
4. จริยธรรมในการเผยแพร่ผลงานวิจัยมีอะไรบ้าง	220
5. รายชื่อวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 (รอบปี พ.ศ. 2563-2567)	223
6. การประเมินคุณค่าการวิจัยเชิงคุณภาพมีรายการประเมินอะไรบ้าง	225
7. สรุปเนื้อหาท้ายบท	227
คำถามท้ายบท	229
บทที่ 11 ตัวอย่างของการเขียนโครงร่างการวิจัยเชิงคุณภาพ	230
1. โครงร่างงานวิจัยคืออะไร ทำไมจึงต้องมีโครงร่างวิจัยก่อนทำวิจัย	231
2. ตัวอย่างโครงร่างงานวิจัย	232
3. สรุปเนื้อหาท้ายบท	270
คำถามท้ายบท	271
บทที่ 12 ตัวอย่างการเขียนบทความจากการวิจัยเชิงคุณภาพ	272
1. การเขียนบทความการวิจัยเชิงคุณภาพมีองค์ประกอบอะไรบ้าง	273
2. บทความวิจัยกับบทความวิชาการมีความแตกต่างกันอย่างไร	275
3. ตัวอย่างบทความจากการวิจัยเชิงคุณภาพที่ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ	277
4. สรุปเนื้อหาท้ายบท	294
คำถามท้ายบท	295
เอกสารอ้างอิง	296
ดัชนี	305

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1	รายการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการทบทวนวรรณกรรม	93
ตารางที่ 5.1	ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เครื่องมือการเก็บและการรวบรวมข้อมูล	116
ตารางที่ 6.1	ตัวอย่างแบบสังเกต	131
ตารางที่ 7.1	ลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	150
ตารางที่ 8.1	ยอดจำหน่ายสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนรอบ 5 ปีที่จัดเก็บในรูปแบบข้อมูล	159
ตารางที่ 8.2	ยอดจำหน่ายสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนรอบ 5 ปี ที่จัดเก็บในรูปแบบสารสนเทศนำเสนอในรูปแบบตาราง	159
ตารางที่ 8.3	ตัวอย่างการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคำ (ประเด็น) กับชุดของคำที่มีความสัมพันธ์กัน	169
ตารางที่ 8.4	ตารางวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูล	179
ตารางที่ 8.5	แสดงจำนวนความถี่ในการจัดกลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา	184
ตารางที่ 9.1	รูปแบบการอ้างอิง แบบ APA (นาม-ปี)	197
ตารางที่ 10.1	ตัวอย่างรายชื่อวารสารที่จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 (รอบปี พ.ศ. 2563-2567)	224
ตารางที่ 10.2	รายการประเมินคุณค่างานวิจัยเชิงคุณภาพ	225
ตารางที่ 12.1	ความแตกต่างระหว่างการเขียนบทความวิชาการกับบทความวิจัย	276

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	การพัฒนาสังคมด้วยผลงานวิจัยและงานวิชาการอื่นๆ	10
ภาพที่ 1.2	ทักษะที่จำเป็นของนักวิจัย	21
ภาพที่ 1.3	กระบวนการเริ่มต้นและสิ้นสุดการวิจัย	25
ภาพที่ 2.1	การตัดสินใจทำวิจัย	39
ภาพที่ 3.1	ประโยชน์ของการทบทวนวรรณกรรม	70
ภาพที่ 3.2	ตัวอย่างที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยแบบแผนภาพจากโครงการวิจัยเรื่อง “สถานการณ์ทางการผลิต และสถานการณ์ทางการตลาดของพริกพื้นเมือง พันธุ์หัวเรือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายและสร้างอาชีพอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี”	86
ภาพที่ 3.3	ตัวอย่างที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัยแบบแผนภาพจากโครงการวิจัยเรื่อง “สถานการณ์การพนันของวัยรุ่นในพื้นที่ภาคอีสานจังหวัดอุบลราชธานี และมุกดาหาร”	87
ภาพที่ 3.4	ตัวอย่างที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยแบบผสมผสานด้วยการบรรยาย และใช้แผนภาพประกอบ	88
ภาพที่ 3.5	ตัวอย่างที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัยแบบผสมผสานด้วยการบรรยาย และใช้แผนภาพประกอบ	90
ภาพที่ 3.6	ตัวอย่างที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัยแบบผสมผสาน	91
ภาพที่ 5.1	ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยและกำลังให้ข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวข้อง	115
ภาพที่ 6.1	โครงสร้างการทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง	126
ภาพที่ 6.2	การสร้างข้อคำถามสัมภาษณ์จากวัตถุประสงค์	127
ภาพที่ 6.3	ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยประเภทแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง	133
ภาพที่ 7.1	ขั้นตอนและข้อควรคำนึงในการเก็บและการรวบรวมข้อมูล	141
ภาพที่ 7.2	บรรยากาศการสนทนากลุ่มโครงการศึกษาเพื่อถอดองค์ความรู้ มิติคนมีคุณภาพพื้นที่จังหวัดปัตตานี	142
ภาพที่ 8.1	ข้อมูลสารสนเทศที่นำเสนอในรูปแบบกราฟ	160
ภาพที่ 8.2	หลักการและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	166
ภาพที่ 8.3	เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำถามนำ	172
ภาพที่ 8.4	ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอิงทฤษฎี	175

ภาพที่ 10.1	รูปแบบการเผยแพร่ผลงานวิจัย	212
ภาพที่ 10.2	บรรยากาศการนำเสนอผลงานวิชาการในที่ประชุมวิชาการระดับนานาชาติ	215
ภาพที่ 10.3	ตัวอย่างวารสารระดับชาติของไทยที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1 รอบปี พ.ศ. 2563-2567	216
ภาพที่ 10.4	ตัวอย่างวารสารนานาชาติของไทยที่อยู่ในฐานข้อมูล SCOPUS	218
ภาพที่ 10.5	ขั้นตอนการส่งบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ	220